

LANDSKAP

Edisi 11/2020

**'Sabah untuk Sabahan' -
Sempadan Wilayah Nasional &
Federalisme Menjadi Taruhan**

Sabah untuk Sabahan?

Isu autonomi alat bagi golongan elit politik

Negara Dayak Merdeka

Sentimen Sabah untuk Sabahan kembali dimainkan

LANDSKAP EDISI 11/2020

‘Sabah untuk Sabahan’ - Sempadan Wilayah Nasional & Federalisme Menjadi Taruhan

Diterbitkan Oleh:
**Interdisciplinary Research and International
Strategy (IRIS) Institute Berhad**

**Copyright © 2020, by Interdisciplinary Research and
International Strategy (IRIS) Institute Berhad**

Penulis:
Asyraf Farique, Irdina Hakimah

Editor:
Hanis Noor

Reka bentuk kulit & Susun Atur:
Wafiq Azman

No. 6-23-3A Jalan Medan Pusat Bandar 8A,
Bangi Sentral, 43650 Bandar Baru Bangi,
Taman Putra, 43000 Kajang, Selangor Darul Ehsan
TEL: 018-2084917 EMAIL: admin@iris.institute

*Hakcipta terpelihara. Mana-mana bahagian dalam dokumen ini tidak boleh dicetak semula, disalin atau dipindahkan bentuk dengan apa jua cara sekalipun sebelum mendapat kebenaran bertulis daripada
Interdisciplinary Research and International Strategy (IRIS)
Institute Berhad.*

Isi Kandungan

Sabah untuk Sabahan?	1
Isu autonomi merupakan alat bagi golongan elit politik	1
Kerajaan Pakatan Harapan luluskan 17 daripada 21 perkara semakan MA63	4
Negara Dayak Merdeka	4
Sentimen Sabah untuk Sabahan kembali dimainkan menjelang Pilihan Raya Negeri 2020	7
Kesimpulan	8

‘SABAH UNTUK SABAHAN’- SEMPADAN WILAYAH NASIONAL & FEDERALISME MENJADI TARUHAN

Landskap edisi 11, Ogos 2020

Sabah untuk Sabahan?

Slogan “Sabah untuk Sabahan” seringkali diseru oleh golongan elit politik Sabah dalam menyatakan bantahan kepada Kerajaan Persekutuan kerana dikatakan telah melanggar Perjanjian Malaysia 1963. Bagi rakyat Sabah, tuntutan ini dilihat sebagai medium untuk memperjuangkan nasib pembangunan negeri yang mundur dan masih lagi jauh ketinggalan berbanding negeri-negeri lain di Semenanjung Malaysia. Meskipun begitu, timbul persoalan - adakah tuntutan autonomi yang digesa sememangnya memperjuangkan nasib pembangunan negeri melalui hak-hak yang terkandung dalam Perjanjian MA63, atau satu bentuk permainan politik oleh pihak-pihak yang berkepentingan dalam isu Sabah? Laporan ini akan menyingkap sejauh mana isu ini mempengaruhi hubungan antara Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri Sabah.

Isu autonomi merupakan alat bagi golongan elit politik

Berdasarkan situasi semasa, telah wujud beberapa bentuk permainan kuasa antara Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri Sabah dalam memastikan legitimasi parti yang memerintah terus kekal.

Sebagai contoh, pada tahun 1965 selepas Singapura berpisah daripada Malaysia, Donald Stephens telah digugurkan daripada jawatan Ketua Menteri Sabah kerana mendesak kedudukan

Sabah dalam Persekutuan Malaysia dikaji semula. Jawatan beliau digantikan dengan Tun Mustapha yang merupakan rakan sekutu bagi kerajaan pimpinan Barisan Nasional. Walaupun begitu, berlaku beberapa konflik antara kerajaan pusat dengan kerajaan Sabah apabila Tun Mustapha tidak bersetuju dengan Akta Pembangunan Petroleum yang diluluskan di Parlimen yang menyebabkan hasil minyak Sabah diambil oleh kerajaan Persekutuan kerana Sabah memperoleh 5 peratus daripada hasil minyak negeri berbanding kerajaan persekutuan yang menerima 95 peratus.¹

Pada tahun 1985, gelombang Sabah untuk Sabahan kembali dihidupkan oleh Joseph Pairin Kitingan menerusi Parti Bersatu Sabah (PBS). Namun, hubungan antara kerajaan Sabah dengan Kerajaan Persekutuan semakin tegang apabila Pairin Kitingan lantang membuat tuntutan menggunakan slogan ‘hak Sabah untuk orang Sabah’. Perkara yang dituntut antaranya ialah (1) kajian semula 20 Perkara Sabah, (2) tambahan royalti minyak daripada lima peratus kepada 20 peratus, (3) pelaksanaan Borneonisasi, (4) hak milik Labuan,(5) penyelesaian terhadap isu pendatang tanpa izin (PATI), (6) menuntut Sabah mempunyai rangkaian stesen radio dan televisyen sendiri dan (7) kajian terhadap Akta Keselamatan Dalam Negeri (ISA).²

Pada Pilihan Raya Negeri 1990, PBS melalui manifestonya mengangkat slogan ‘Sabah untuk orang Sabah’ telah membakar sentimen anti-federal dan anti Semenanjung. Kesannya, parti itu memperoleh kemenangan dalam Pilihan Raya Negeri 1990 hasil sokongan padu daripada orang Kadazan-Dusun, Murut dan orang Cina. Maka, menjelang Pilihan Raya Negeri 1994, UMNO-BN telah melancarkan slogan ‘Sabah Baru’ dengan janji “untuk melaksanakan program pembangunan luar bandar dan pedalaman, meningkatkan prasarana sekolah-sekolah di Sabah, menubuahkan sebuah universiti di Sabah dan projek perindustrian melalui

1 Suzanne Atar,A Rahman Tang Abdullah, Bilcher Bala. (2018).“Petronas dan Hasil Royalti Minyak dan Gas Sarawak dalam Sistem Perkongsian Pengeluaran (1974-1990)”. Jurnal Borneo Arkhailogia,3(2), 205

2 Sabihah Osman. (2008). Pembangunan politik Sabah: Satu penelusuran sejarah. Universiti Malaysia Sabah.

pembentukan zon perdagangan bebas”.³ Strategi BN ini ternyata berkesan apabila beberapa pemimpin utama PBS membuat keputusan untuk keluar dan menubuhkan parti yang baru. Konflik dalam PBS telah menyebabkan kerajaan PBS berundur dan membuka peluang kepada BN untuk mewujudkan kerajaan yang baru. Selepas kemasukan dan penguasaan politik UMNO di Sabah, gelombang slogan Sabah untuk Sabahan kembali senyap.⁴

Ketika Pilihan Raya Umum ke-12 dan Pilihan Raya Umum ke-13, gelombang slogan Sabah untuk Sabahan kembali bergema. Parti politik tempatan Sabah menyedari keperluan untuk mereka mewujudkan satu kerjasama politik bagi menghadapi PRU-14. Mereka melihat, UMNO dan Barisan Nasional sukar ditumbangkan apabila berlaku pertembungan antara parti pembangkang tempatan sendiri. Parti yang dimaksudkan ialah parti STAR, SAPP dan PCS. Ketiga-tiga parti pembangkang tempatan Sabah ini mengasaskan penubuhan GABUNGAN Sabah yang bertujuan menyatukan kesemua parti pembangkang tempatan Sabah dan melaungkan slogan Sabah untuk Sabahan bagi menyemarakkan lagi gerakan GABUNGAN Sabah ini.⁵ Dalam masa yang sama muncul juga sebuah parti baru yang diasaskan oleh Datuk Seri Shafie Apdal iaitu Parti WARISAN yang memperjuangkan Sabah untuk Sabahan. Beliau telah menjelajah ke seluruh Sabah untuk mempromosikan Parti WARISAN dan menguar-uarkan kepentingan masa depan politik Sabah untuk ditentukan oleh rakyat Sabah sendiri.⁶

3 Hefner, R. W. (2001). The politics of multiculturalism: Pluralism and citizenship in Malaysia, Singapore, and Indonesia. University of Hawaii Press.

4 Sabihah Osman.(1992). Sabah state elections: Implications for Malaysian unity. Asian Survey, 32(4), 380-391

5 Gabungan Sabah tanding hampir semua kerusi parlimen, Berita Harian, 7 April 2018,<https://www.bharian.com.my/berita/politik/2018/04/408912/gabungan-sabah-tanding-hampir-semua-kerusi-parlimen> (Akses pada 26 Ogos 2020)

6 Sabah Memilih: Resepi turun padang Warisan diyakini tambat hati pengundi, Astro Awani, 10 Ogos 2020,<https://www.astroawani.com/berita-politik/sabah-memilih-resepi-turun-padang-warisan-diyakini-tambat-hati-pengundi-254635> (Akses pada 26 Ogos 2020)

Kerajaan Pakatan Harapan luluskan 17 daripada 21 perkara semakan MA63

Semasa penggal pemerintahan Pakatan Harapan, 17 daripada 21 perkara yang dituntut oleh kerajaan Sarawak dan Sabah pada Mesyuarat Jawatankuasa Khas Kabinet telah diluluskan.

Antara 17 perkara yang akan dilaksanakan ialah (1) tuntutan duti eksport balak dan hasil hutan di Sabah, (2) pengedaran gas dan kuasa kawal selia elektrik dan gas di Sarawak dan Sabah, (3) isu pertanian dan perhutanan, semakan semula pemberian khas, (4) penurunan kuasa kepada Mahkamah Sabah dan Sarawak serta (5) pelantikan Pesuruhjaya Kehakiman. Baki 4 perkara yang masih belum dibincangkan ialah (1) isu royalti minyak dan pembayaran tunai petroleum, (2) mineral minyak dan medan minyak, (3) Akta Laut Wilayah 2012 [Akta 750] dan (4) hak negeri ke atas pelantar benua. Semasa sidang Parlimen pada 27 Julai 2020 yang lalu, ahli-ahli parlimen dari Sabah mendesak Kerajaan Persekutuan Perikatan Nasional agar meneruskan perbincangan baki tuntutan yang diminta.⁷

Negara Dayak Merdeka

Selain isu tuntutan autonomi, terdapat juga gerakan separatist atau pemisah yang mahukan Sabah keluar dari Persekutuan Malaysia. Individu yang terlibat dalam gerakan ini pernah ditangkap dalam Operasi Talkak 1990.⁸ Operasi ini adalah satu siri tangkapan melibatkan sekumpulan pemimpin di Sabah kerana berkomplot dalam perancangan untuk mengeluarkan Sabah daripada Malaysia. Tujuh daripada lapan orang yang ditangkap telah ditahan di bawah Internal Security Act (ISA) pada tahun 1990.

7 Ahli Parlimen Semporna mahukan Kerajaan teruskan agenda MA63, Berita Harian, 27 Julai 2020 <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2020/07/715312/ahli-parlimen-semporna-mahu-kerajaan-teruskan-agenda-ma63>(Akses pada 25 Ogos 2020)

8 “Penahanan Politik Sabah 1991”, <https://www.hrw.org/reports/1992/WR92/ASW-10.htm> (Akses pada 26 Ogos 2020)

Mereka yang terlibat adalah pemimpin atau ahli dalam Persatuan Kebudayaan Kadazan (KCA), Institut Kajian Dasar Sabah (IDS), Yayasan Sabah dan daripada parti pembangkang, Parti Bersatu Sabah (PBS). Mereka pernah ditempatkan di bawah perintah penahanan selama dua tahun. Antara pemimpin yang terlibat adalah Jeffrey Kitingan dan Maximus Ongkili. Enam yang lain adalah Wencelous Damit Undikai, Albinus Yudah, Benedict Topin, Vincent Chung, Abdul Rahman Ahmad, Ariffin Hj. Hamid. Jeffrey Kitingan pernah mendakwa bahawa etnik Dayak di Sabah dan Sarawak boleh melaksanakan referendum tanpa persetujuan parlimen atas hujah hak penentuan sendiri atau self-determination yang diiktiraf oleh PBB.

Strategi menggunakan sentimen Dayak sebagai alat untuk memisahkan Sabah dan Sarawak dari Malaysia merupakan modus operandi baru kumpulan pemisah. Mereka menyasarkan penduduk Dayak dari Sarawak, Sabah dan Kalimantan. Gerakan membina kepulauan Dayak atau Negara Dayak telah diumumkan secara terbuka seawal tahun 2017 di Kongres Dayak International & Eksibisi 1 oleh Jeffrey Kitingan, selaku Presiden kepada Dayak International Justice Council. Ketika persidangan itu, Kongres Dayak Antarabangsa telah mengisyiharkan 7 protokol dan 7 deklarasi Dayak yang bertujuan untuk meningkatkan sentimen kesatuan etnik Dayak di seluruh Borneo.⁹

Pada 31 Mac 2019, Jeffrey Kitingan telah menyokong penangguhan pindaan Perkara 1(2) dalam sidang parlimen, supaya terdapat lebih masa bagi mengatur langkah untuk mengangkat Sabah dan Sarawak sebagai setaraf dengan negara Malaysia. Secara ringkasnya, Jeffrey Kitingan mencadangkan supaya (1) pindaan ke atas bendera Malaysia diubah bagi mencerminkan persekutuan 3 negara anggota dan bukan 13 negeri dan wilayah persekutuan; (2) pindaan ke atas Jawatan Yang dipertua Negeri Sabah dan Sarawak ditukar kepada "Yang Dipertua Negara"

⁹ New Council to unify Dayak native laws on Borneo, Free Malaysia Today, 17 Jun 2019, <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2019/06/17/new-council-to-unify-dayak-native-laws-in-borneo/> (Akses pada 26 Ogos 2020)

seperti pada tahun 1963; (3) menakrif semula maksud persekutuan dalam Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu tahun 1957 hanya melibatkan Semenanjung dan bukannya Sabah dan Sarawak; (4) tiga negara anggota masing-masing diketuai seorang ketua negara anggota, dan harus ada seorang ketua negara Persekutuan untuk Malaysia; (5) Bilangan ahli parlimen, wakil-wakil rakyat dan senator- senator dan ahli jemaah menteri persekutuan, disemak semula bagi mencerminkan perkongsian sama taraf.

Selepas Jeffrey Kitingan meletakkan jawatan sebagai Presiden Dayak International Justice Council, Benedict Topin pula mengganti tempat beliau. Benedict Topin meletakkan misi untuk menyelaraskan undang-undang etnik, supaya wujud undang-undang sejagat bagi semua etnik Dayak (yang mencecah 500 kumpulan etnik). Dalam perkembangan terbaru, Seminar Antarabangsa dan Ekspedisi Napak Tilas Damai Tumbang Anoi diadakan sekali lagi pada 23 Julai 2019 di Kalimantan. Organisasi Dayak seluruh Kalimantan Tengah termasuklah Sabah dan Sarawak telah dijemput hadir.

Cubaan mewujudkan negara Dayak atau kepulauan Dayak merupakan suatu usaha untuk mengundang campur tangan institusi asing khususnya PBB. Dalam satu kenyataan oleh Borneo Dayak Forum International menyatakan usaha mengubah nama Borneo sebagai Pulau Dayak dibenarkan oleh Deklarasi Hak-Hak Penduduk Pribumi PBB Nombor 61/295, tanggal 13 September 2007. Menurut PEK pula, Majlis Keselamatan PBB akan menghantar tentera sekiranya Negara Dayak diserang setelah keluar daripada Persekutuan Malaysia¹⁰.

10 International Dayak Justice Congress isytihar Pulau Borneo sebagai Pulau Dayak
<https://www.facebook.com/1551738068468903/posts/2069924919983546?sfns=mo>

Sentimen Sabah untuk Sabahan kembali dimainkan menjelang Pilihan Raya Negeri 2020

Pada 30 Julai 2020 yang lalu, Presiden Parti Warisan Sabah merangkap Ketua Menteri Sabah, Shafie Apdal mengumumkan pembubaran DUN Sabah setelah mendapat perkenan Tuan Yang Terutama (TYT) Tun Juhar Mahiruddin.¹¹ Pembubaran ini susulan pengumuman Musa Aman yang mendakwa memiliki majoriti mudah untuk membentuk kerajaan di Sabah.¹²

Situasi semasa menunjukkan kedua-dua blok politik di negeri Sabah memerlukan kepada “kad-kad” politik yang boleh mengambil semula hati pengundi. Hal ini berikutan defisit kepercayaan rakyat yang semakin menurun terhadap parti-parti politik di Sabah kerana gagal menunaikan manifesto dan juga terlibat dalam skandal rasuah.

Parti Warisan Sabah dijangka akan membawa slogan “Sabah untuk Sabahan” untuk PRN akan datang. Walaupun begitu, tindakan itu sukar untuk mendapatkan kembali kepercayaan rakyat Sabah berikutan isu tuntutan Filipina terhadap Sabah yang berkait rapat dengan projek Pas Sementara Sabah (PSS) kepada warga asing di Sabah dan juga kemasukan PATI sewaktu penggal pemerintahan Warisan. Hal ini ditambah lagi dengan isu tuntutan Sabah menerusi kenyataan daripada Setiausaha Hal Ehwal Luar Filipina yang mendakwa Sabah sebahagian dari Filipina.¹³ Moro National Liberation Front (MNLF) pimpinan Nur Misuari menyatakan keinginannya untuk membantu Filipina

11 TYT perkenan pembubaran DUN Sabah - Shafie, Harian Metro, 30 Julai 2020 <https://www.hmetro.com.my/utama/2020/07/605381/tyt-perkenan-pembubaran-dun-sabah-shafie-metrotv> (Akses pada 25 Ogos 2020)

12 Musa dakwa peroleh majoriti mudah bentuk kerajaan baharu Sabah, Berita Harian, 29 Julai 2020 <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2020/07/716142/musa-dakwa-peroleh-majoriti-mudah-bentuk-kerajaan-baharu-sabah>, (Akses pada 25 Ogos 2020)

13 Tuntutan Filipina terhadap Sabah tidak perlu dilayan, Sinar Harian, 1 Ogos 2020 <https://www.sinarharian.com.my/article/94793/BERITA/Nasional/Tuntutan-Filipina-terhadap-Sabah-tidak-perlu-dilayan> (Akses pada 25 Ogos 2020)

dalam tuntutan ke atas Sabah.¹⁴ Walaupun parti komponen di bawah Musa Aman, membawa agenda “pro kepada Kerajaan Persekutuan Perikatan Nasional”, namun, pendirian STAR untuk mengangkat Dr. Jeffry Kitingan menjadi Ketua Menteri Sabah perlu diberikan perhatian. Hal ini kerana, beliau masih mendokong idea-idea pemisahan Sabah dari Persekutuan Malaysia.

Kesimpulan

Persaingan untuk merebut pengaruh dan kepentingan politik oleh kelompok elit yang berkepentingan dalam isu Sabah akan menyebabkan keutuhan dan kedaulatan sempadan wilayah nasional & hubungan federalisme antara Kerajaan Negeri dan Persekutuan menjadi taruhan. Slogan seperti “Sabah untuk Sabahan” digunakan bukan sahaja sebagai alat untuk menuntut hak autonomi terhadap kerajaan Persekutuan, tetapi juga digunakan sebagai modal kemenangan Pilihan Raya, dan aktiviti subversif seperti gerakan pemisah, untuk mengeluarkan Sabah dari Persekutuan Malaysia seterusnya mewujudkan sebuah negara baru seperti Negara Dayak. Hal ini membuka campur tangan asing terhadap politik tempatan dan boleh membawa ancaman yang akan menggugat keutuhan dan kedaulatan sempadan wilayah nasional.

¹⁴ MNLF helping in Sabah Claim, Borneo Daily Bulletin, 3 Ogos 2020, <https://www.borneodailybulletin.com/mnlf-helping-in-sabah-claim/> (Akses pada 25 Ogos 2020)

LANDSKAP EDISI 10:

Memahami Misi Irredenta Sulu dan Filipina terhadap Sabah

Ketua Editor: Asyraf Farique

Mukasurat: 11

MUAT TURUN SEKARANG

Layari <https://iris.institute>

'FAST-TRACKING' POLITICS

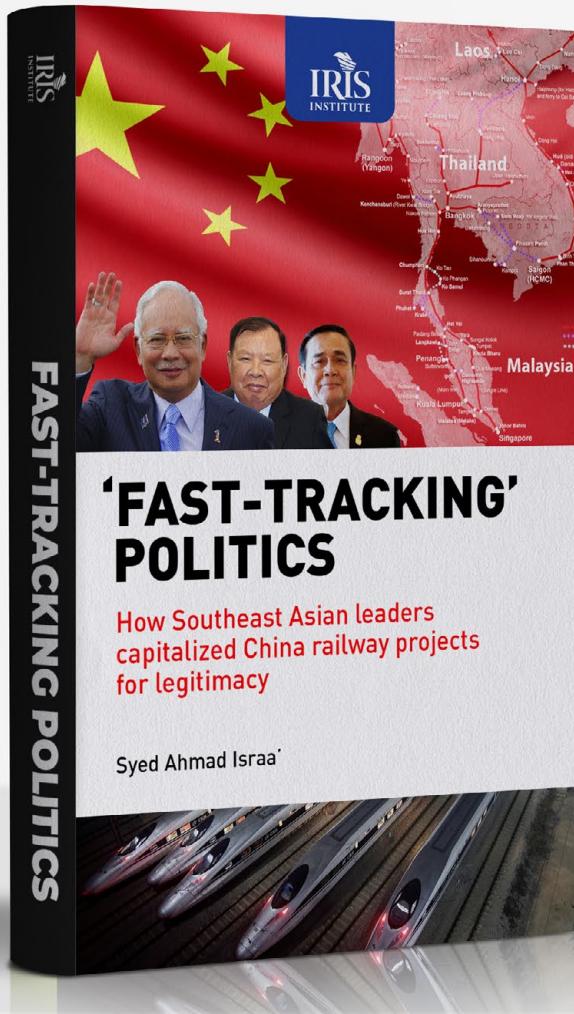
How Southeast Asian leaders capitalized China railway projects for legitimacy

Author: Syed Israa'

Genre: Geopolitik

ISBN: 978-967-17845-0-1

Pages: 160

BOLEH DAPATKAN DI:

www.iris.institute

PENCHINAAN MALAYSIA:

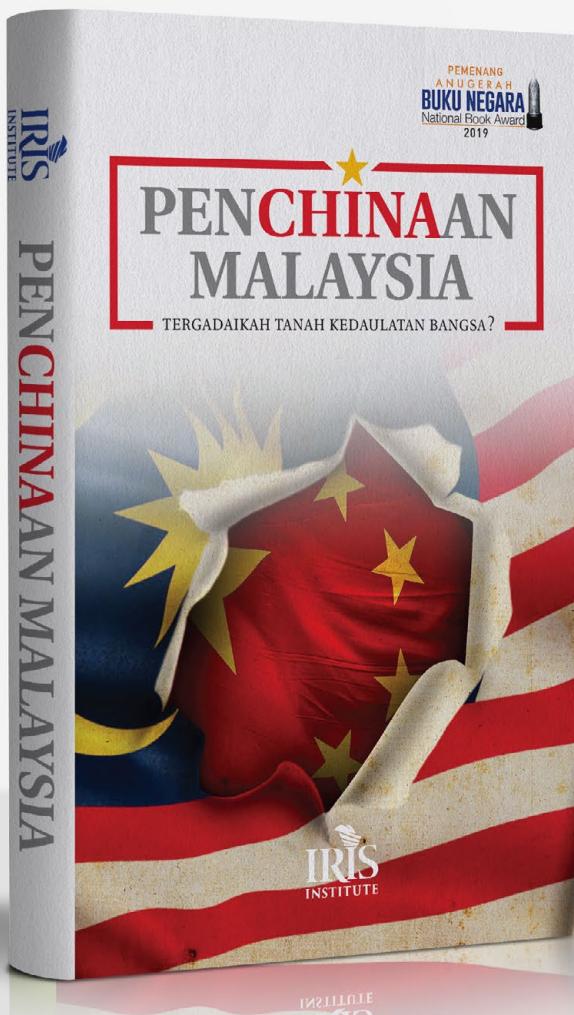
TERGADAIAKAH TANAH KEDAULATAN BANGSA

Penulis: Asyraf Farique, Sakinah Faizal & Wafiq Azman

Genre: Geopolitik

ISBN: 978-967-5473-39-5

Mukasurat: 344

PEMENANG
ANUGERAH
BUKU NEGARA
National Book Award
2019

BOLEH DAPATKAN DI:
www.iris.institute

MENGAPA PERLU BELI BERASINGAN JIKA BOLEH BELI SEKALIGUS?

Baca Radar, Landskap & Kompas tanpa perlu membuat transaksi berkali-kali dengan melanggan produk ekslusif IRIS setahun

LANGGAN SEKARANG

RM150/Setahun

Langgan sekarang di www.iris.institute

IRIS
INSTITUTE